KNJIŽNICA PRIJATELJA HRVATSKOG SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

SVEZAK 5.

PROF. DR. VLADIMIR BAZALA:

OD KADA POSTOJI SVEUČILIŠTE U ZAGREBU?

Povelja cara i kralja Leopolda I. od 23. rujna 1669.

ZAGREB 1942.

IZDALO HRVATSKO SVEUČILIŠNO DRUŠTVO U ZAGREBU

TISAK NARODNE TISKARE ZAGREB, KAPTOL BROJ 27

Hrvatsko sveučilište u Zagrebu vuče svoj postanak od gimnazije, koju su na Duhove godine 1607. u Gornjem gradu (na brdu Gracu) u zgradi tik do crkve sv. Katarine i u susjednom, zapuštenom samostanu dominikanaca osnovali Isusovci, koji su se 28. listopada 1606. stalno nastanili u Zagrebu.

Zgrada ove gimnazije stoji još i danas. Ona je prešla s gimnazijom i uz nju poslije nastalom akademijom i sveučilištem sve njezine peripetije. Bila je žrtvom požara 27. ožujka 1645., obnovljena je i nadograđena je, i služila je za sveučilište do god. 1882., kad se je sveučilište preselilo u novu zgradu u Donjem gradu, a ovamo bi stavljena gornjogradska gimnazija, pa napokon ženski licej. I danas ova zgrada služi za školske svrhe.

Uz tu isusovačku gimnaziju osnovana je akademija, visoka škola. Tako su godine 1632. postavljena dva profesora bogoslovlja, što je značilo tada početak bogoslovskoga fakulteta, a između godine 1662. i 1666. tri profesora filosofije, što je bio početak filosofskog fakulteta. Prvi profesor filosofije bio je poznati sastavljač prvoga zemljovida Hrvatske Stjepan Glavač, koji je predavanja započeo 6. studenoga 1662. Na isti ovaj način razvijala su se u ono doba gotovo sva sveučilišta.

Dne 23. rujna 1669. podijelio je car i kralj Leopold I. (1658.—1705.) u Ebersdorfu ovoj isusovačkoj akademiji sva ona prava, privilegije i osobitu jurisdikciju, kako su ih uživala sveučilišta njemačko-rimskog carstva i nasljednih zemalja, kao u Kölnu, Beču, Mainzu, Ingolstadtu, Pragu, Olomucu, Štajerskom Grazu, Trnavi i Košicama. Tako bi osnovano sveučilište, koje je imalo svoga rektora, kancelara, dekane fakulteta i profesore, a imalo je pravo održavati stroge ispite i podjeljivati doktorate, licencijate, magisterije i bakalaureate. Sabor Kraljevina Hrvatske i Slavonije ovu je povelju priznao dne 3. XI. 1671. godine.

Fakulteti su isprva bili samo bogoslovski i filosofski (i njihove su profesorske katedre popunjene vrstnim silama), ali već 9. X. 1772. ovoj bi zagrebačkoj visokoj školi dodana i zaklada za školu za pravne nauke, što ju je banovac Ivan Bužan god. 1761. oporučno utemeljio kao i Kr. javna škola za političke i kameralne nauke, što ju je Marija Terezija već 17. VII. 1769. privremeno ustrojila u Varaždinu, tadašnjem sijelu bana i Kraljevskoga vijeća. Tako je isusovačka škola dobila i pravni fakultet.

Kratko vrijeme iza toga isusovački je red bio 21. VII. 1773. ukinut bulom pape Klementa XIV. »Dominus ac redemptor noster«, a isusovačke je škole preuzela država, namjestivši nove profesore za pravne i filosofske nauke, najprije kraljičinim ukazom, a od god. 1776. javnim natječajnim ispitom ili konkursom, baš onako, kako se to činilo prigodom popunjivanja profesorskih mjesta za tadašnja sveučilišta na pr. u Trnavi. Prvo habilitaciono povjerenstvo započelo je radom 1. X. iste 1776. godine i radilo je 10 dana. Svečanom sjednicom profesorskoga vijeća 11. X. 1776. uvedena bi u život »Kraljevska akademija znanosti u Zagrebu«, kako se od sad zvala najviša škola u Hrvatskoj i Slavoniji.

Nastojanja od 19. V. 1790., da se na akademiji uvede studij medicine i kirurgije nisu uspjela. Mjesto toga uvedena je katedra za madžarski jezik i književnost. Ni nastojanja od 24. IV. 1843. u istom smjeru nisu bila bolje sreće. Mjesto medicine obećana je katedra za primaljstvo.

Akademija je doživjela u to vrijeme mnoge promjene. Tako je car Josip II. god. 1784. odijelio bogoslovski fakultet i prenio ga u bogoslovski seminar u Zagrebu, čime je visoka škola izgubila bogosloviju. Austrijsko je pak ministarstvo nastave u jesen god. 1850. ukinulo Kraljevsku akademiju znanosti, raspustivši jednostavno filosofski fakultet i profesore njegove premjestivši u reorganiziranu C. k. gimnaziju, gdje se filosofija

predavala u VII. i VIII. razredu. Preostali pravni fakultet sačinjavao je do 19. X. 1874. C. k. pravoslovnu akademiju. Toga dana, a nakon mnogih predstavaka i saborskih zaključaka pravoslovna je akademija pretvorena u pravni fakultet, bogoslovska je škola vraćena kao bogoslovski fakultet, a filosofski je fakultet u 4 godine postupice popunjen. Ovako ustrojena visoka škola dobila je naslov i sva prava sveučilišta.

Do god. 1882. sveučilište je bilo smješteno u svojoj staroj zgradi na Katarinskom trgu, a za neke ustanove uzeto je susjedno grko-katoličko sjemenište i prirodoslovni muzej u Demetrovoj ulici, dok je bogoslovski fakultet ostao i onako u »Crnoj školi« kao i do sada.

God. 1882. dobilo je sveučilište novu zgradu u Donjem gradu. Ta je palača namijenjena isprva za opću zemaljsku bolnicu. Zamišljena je već god. 1853. kad je u Zagrebu vladala velika pošast kolere. Sagrađena je u god. 1856.—1860. zemaljskim troškom od 345.155 forinti na sjenokoši Franje Čačkovića-Vrhovinskog, koja je ležala u tadašnjoj Savskoj (danas Frankopanskoj) ulici, uz samostan sestara milosrdnica. Imala je 200 kreveta. Kasnije su učinjene još neke promjene, te su ukupni troškovi iznosili 361.294 forinti, ali kad je bolnica bila gotova, nije dugo vremena bila popunjena bolesnicima. Prema jednom izvješću god. 1861. sabor je izvršio pregled ove zgrade za bolničke svrhe koji je — navodno — ispao nepovoljno. Zašto je i kasnije bolnica bila prazna i zašto nije imala bolesnika — teško je reći, ali bit će da se onda malo tko liječio u bolnicama, pogotovo ako se za liječenje moralo plaćati, a nije bilo bezplatno, kao do tada u susjednoj Samostanskoj bolnici, a možda je postojao i neki drugi razlog, zašto bolnica nije proradila kako treba i zašto nije dana posvema na raspolaganje sestrama susjednog samostana družbe sv. Vinka Paulskoga, koje su je bile voljne preuzeti. Sestre su ipak uspjele u prizemlju i I. katu susjednoga krila zgrade urediti bolnicu za svoje bolesnice. Ove su prostorije bile spojene prolazom iz samostana u novu zgradu. Sestre njegovateljice stanovale su u novoj zgradi, dok se je hrana za njih i za bolesnike kuhala u samostanu. Bolnica je odlično poslužila god. 1859. i 1866. ranjenim vojnicima, koji su dolazili s ratišta. Drugi dio zgrade služio je za razne druge svrhe, tako na pr. za zagrebačku realku, a god. 1864. držala se u njoj Prva hrvatska izložba. U to je doba vojno zapovjedništvo izrazilo želju, da bolničku zgradu odkupi i upotrijebi za vojarnu, a ujedno je bilo pripravno da zemaljskoj vladi prepusti svoju zgradu u Novoj Vesi, u kojoj se nalazi vojni sud i garnizonski zatvor, ali su se ti pregovori razbili. God. 1871. sestre su milosrdnice sagradile svoju bolnicu u Ilici br. 83. dok je zgrada u Savskoj ulici od god. 1868.—1882. bila iznajmljena Kr. ugarskom državnom eraru za tvornicu duhana, a god. 1882. predana je za sveučilište, nakon preuređenja, koje je onda stajalo 54.537 forinti.

God. 1917. dodan je tom sveučilištu medicinski fakultet, a 1. X. 1919. pridijeljena mu je dotadašnja Kr. šumarska akademija kao gospodarsko-šumarski fakultet. Malo za tim je 7. XII. 1924. dotadašnja Visoka veterinarska škola u Zagrebu (utemeljena 31. VIII. 1919.) pretvorena u veterinarski fakultet, a 10. XII. 1918. osnovana Tehnička visoka škola dodana je 5. VI. 1927. sveučilištu kao sedmi fakultet. Nedavno je još zakonskom odredbom o Hrvatskom sveučilištu od 23. X. 1941. predviđen farmaceutski fakultet, kao osmi fakultet Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

Ukidanje ili premještanje nekih fakulteta za vrijeme donedavne jugoslavenske vlasti, dapače i potpuno odcjepljenje pojedinih fakulteta u posebne visoke škole, dakle slično kao što je učinjeno god. 1784.—1874. nije ovaj put uspjelo i hrvatsko se sveučilište kroz buru i oluju održalo.

Nema sumnje, da su to sve peripetije jedne te iste škole, naime onoga sveučilišta, koje je svojom u Ebersdorfu izdanom poveljom od 23. rujna 1669. utemeljio kralj Leopold I.

Možda je zanimljivo zamisliti se, zašto se već odavna ne smatra povelja od 23. rujna 1669. činom osnivanja hrvatskog sveučilišta, nego se uz osnivanje njegovo spominje samo godina 1874.

Kontinuitet sveučilišne nastave od dana 23. rujna 1669. do danas je dokazan; on je izvan svake sumnje — dakle, ne može biti uzrokom pomanjkanje kontinuiteta ili neki mogući prekid visokoškolske nastave u Zagrebu, koji bi opravdavao da se časna prošlost od god. 1669. do 1874. jednostavno prešuti.

Možda je tome uzrok u tom što je car i kralj Leopold I. bio od hrvatske strane slabo gledan i nerado spominjan. Ta, za njega je došlo do Zrinjsko-Frankopanske tragedije u Bečkom Novom Mjestu 30. travnja 1671. No ni to ne bi smjelo biti uzrokom, da se njegova dobronamjernost od 23. rujna 1669. jednostavno zaniječe. U ostalom osnivanje sveučilišta u Zagrebu predhodilo je tragediji od 30. travnja 1671., dok je naprotiv hrvatski sabor iza tragedije, t. j. 3. studenoga 1671. ratificirao povelju o osnivanju sveučilišta, što sigurno ne bi učinio, da nije kraljevu osobu i njegov rad oko osnutka sveučilišta mogao podpuno razlučiti od osude Zrinjskoga, Frankopana i ostalih »urotnika«.

Možda je tome uzrok u tom, što je povelja kasnije kratko vrijeme nestala ili se barem smatrala izgubljenom. Tako i akademija znanosti, koja je odmah iza smrti cara Josipa II. (20. veljače 1790.) pokrenula pitanje svoga upodpunjenja odcijepljenim fakultetom bogoslovskim i potrebnim novim fakultetom medicinskim, piše hrvatskom saboru 19. svibnja 1790. molbu u tom smislu i obrazlaže je svojim pravom, koje ima po povelji cara Leopolda od 23. rujna 1669., ali kaže, da žali, što ne može ovaj čas pokazati povelju, jer ova nije nikad bila pohranjena u arhivu školske direkcije, već je ona s ostalim pismenim dokumentima zagrebačkog isusovačkog kolegija prigodom ukidanja toga reda drugamo prenesena. Ali — tvrdi se dalje — nema sumnje, da je diploma obstojala, jer ima još živih ljudi, koji su je vidjeli i čitali, pa bi se to moglo njihovim svjedočanstvima lako dokazati. Nu povelja je kasnije nađena i ona se nalazi danas lijepo pohranjena i čuvana u Hrvatskom državnom arhivu.

Možda je tome uzrok i to, što su Isusovci smatrani stranim elementom ili čak stranim eksponentima, pa im ni njihovo nastojanje oko visokoškolske nastave nije upisano u dobro, dok je s druge strane velik svojedobni utjecaj Strossmayera i njegovo nastojanje oko osnutka sveučilišta i akademije znanosti učinilo ovoga navodnim osnivačem sveučilišta, a sva prijašnja nastojanja jednostavno zasjenilo i potisnulo u zaborav. Da je tome tako, svjedoči najbolje činjenica, da hrvatski sabor još god. 1861. ne govori o utemeljenju ili osnivanju Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu, nego samo o *oživljenju* njegovom, kao da ono postoji, samo ne u onom obliku i podpunosti, kako bi to trebalo biti. Među ostalim sabor prihvaća 28. IX. 1861. članak CII »o oživljenju sveučilišta i troška za nj«, kojim je člankom određeno preustrojstvo pravoslovne akademije u podpuni fakultet, kako bi on bio neka matica, oko koje bi se postepeno okupili svi ostali fakulteti budućeg sveučilišta, zatim osnutak još triju profesura za pravničke i triju za filosofske struke, napokon uređenje primaljskog i veterinarskoga zavoda, kao tada najpotrebnijih za visokoškolsku nastavu u Zagrebu. Istom J. J. Strossmayer i njegovi drugovi podstiču »osnovanje« ili »utemeljenje« sveučilišta, koji oni zovu »jugoslavensko« sveučilište. Zato kralj Franjo Josip I. dne 8. IV. 1869. sankcionira zakon »o utemeljenju sveučilišta u glavnom zemaljskom gradu Zagrebu«, a vjerni podanici daju ovako utemeljenom sveučilištu »prejasno« ime cara i kralja Franje Josipa I., čime je — možda i hotice — izbrisana uspomena na njegovog predšasnika cara i kralja Leopolda I.

Međutim bilo kako bilo, danas se može smatrati dokazanim, da Hrvatsko sveučilište ne postoji tek od god. 1874., nego od mnogo prije, od 23. rujna 1669. i da je prema tome sada 273 godine staro. Zato je opravdan zahtjev, da se ova povijesna činjenica utvrdi i prizna, te ujedno svečanim načinom proglasi, a ujedno da se pripravi sve potrebno, kako bi se 23. rujna 1944. proslavila 275-godišnjica postanka sveučilišta uz prisutnost svega kulturnoga i znanstvenoga svijeta.

Povelja cara Leopolda, koja se pod br. 111 čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, glasi u originalu ovako:

Nos Leopoldus Dei gratia, electus Romanorum imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniaeque et Bulgariae: rex; archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Lucemburgae, ac superioris et inferioris Silesiae, Wierthembergae, et Thekae, princeps Sveviae, comes Haspurgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi et Goritiae, landgravius Alsatiae, marchio Sacri Romani Imperii, supra Anasum Burgoviae, ac superioris et inferioris Lusatiae, dominus marchiae Sclavonicae, portus Naonis et Salinarum memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis.

Quod considerantibus nobis, quibus potissimum adminiculis fides et religio Christiana, a tot annorum saeculis ad haec usque tempora inter genus humanum non solum propagata, sed et confirmata extiterit, verum etiam per universa orbis Christiani regna tam altas radices figendo in tantum ac tam latepatentem sui splendorem atque potentiam excreverit, inter alia Divinae providentiae subsidia animadvertimus principes pios ipsiusque religionis Christianae studiosos et amantes, praesertim autem eos, penes quos nonumquam summa quoque rerum orbis potestas stare solebat, in ea impensius dilatata et ornata, tum vero defensa, et ad nostram aetatem usque transmissa plurimum semper momenti attulisse. Nam si sacras veterum Historias volvamus, pietatem in Deum, quae ex sola verae fidei cognitione provenit, bonorum semper et priorum principum tempore floruisse, regnorum vero gubernaculis ad impios delatis, innumeris persecutionibus saepissime fuisse obnoxiam comperimus. Quo facto, cum a Divis quondam Hungariae regibus, nostris praedecessoribus gloriosissimae reminiscentiae, non minorem in augmentanda et ornanda quam conservanda religione ipsa factam esse videamus diligentiam, eorum vestigiis nos quoque insistere volentes, siquidem palam constaret, variis haeresibus infecto hoc saeculo, honesta liberalium artium studia ad extirpandas easdem plurimum conducere, ut ea in regnis quoque nostris Croatiae et Sclavoniae, alias in avita religione constanter persistentibus, florere, uberesque cum pietatis, tum etiam cultiorum monumentorum fructus passim edere possint. Quae cum his saltem temporibus nostris a nullo mortalium genere ac statu totius orbis Christiani, imo et ipsorum hostium luculento testimonio, maiori et certiori fructu, successuque ac methodo praestari dignoscantur quam a religiosis venerandae Societatis Iesu patribus, idcirco fidelis noster venerabilis Nicolaus Dianessevich, praepositus maior et canonicus Ecclesiae Zagrabiensis, abbas beatae Margarethae de Bela, ac prioratus Auranae gubernator, saepesepius considerans vicinas regiones habere academias et universitates, in quibus domestica et forensis iuventus erudiretur, eius vero patriae praeclara studiosae iuventutis ingenia ignorantiae tenebris illo ex defectu obvolverentur, nihil prius aut magis in votis habuit, quam ut ad promovendam Dei gloriam, ipsiusque ecclesiae sanctae promotionem, dictae patriae decus et ornamentum, iuventutisque studiosae commoditatem, calcar et excitamentum, tres philosophiae professores pro triplici cursu philosophico in dicto praelibatae Societatis Iesu Collegio Zagrabiensi futuris ac perpetuis semper temporibus docendo iuxta constitutiones eiusdem Societatis Iesu ordinaret, certamque superinde fundationem faceret, prouti fecit et ordinavit. Unde fidelis noster religiosus Pater Philippus Kausich, praetitulatae Societatis Iesu Collegii Zagrabiensis rector, tam suo, quam eiusdem collegii nomine ac in persona Maiestatis nostrae humillime supplicavit, ut eandem piam, utilem et necessariam pro praemisso cursu philosophico factam fundationem, quo tanto firmior, solidior ac omnino perennis permaneat, non solum ut rex Hungariae, sed etiam ut electus Romanorum imperator, approbaremus, confirmaremus, atque scholas ipsas consuetis caeterarum per orbem Christianum, praesertim per regna nostra haereditaria, ac etiam libera, perque imperium nostrum Romanum academiarum privilegiis ac immunitatibus Bullaque nostra aurea condecoraremus, exornaremus et roboraremus; insuper ut easdem scholas et Collegium cum omnibus earundem et Collegii personis atque bonis contra quosvis impetitores ita in nostram ac successorum haeredumque nostrorum specialem et paternam protectionem acciperem, ut tam ipsi professores quam studiosi more aliarum academiarum suis solitis gaudere possint iuribus ac privilegiis; denique, ut omnibus cuius-

cumque status et conditionis potestati nostrae subiectis clementer ac serio demandaremus, quatenus ad academicos ibidem rite ac legitime promoti in aliis quoque academiis et universitatibus, urbibus, capitulis ac ecclesiis, non secus agnosci et admitti debeant quam si in quacumque antiquissima et celeberrima unversitate dictos gradus academicos fuissent consecuti; ultimo tandem, ut praetactas scholas coeteris annotatae Societatis Iesu universitatibus uniri et incorporari curare velimus et faciamus. Literae porro fundationis praemissae, quas nobis supradictus Pater Philipups Kausich, praerepetiti Collegii rector, exhibuit et praesentavit, huius sunt tenoris:

Nos Capitulum Ecclesiae Zagrabiensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod reverendissimus dominus Nicolaus Dianesevich, praepositus maior et canonicus Ecclesiae Zagrabiensis, Monasterii beatae Margarethae de Bela abbas ac prioratus Auranae gubernator ab una, parte vero ab altera reverendus Pater Georgius Habdelich, Collegii Societatis Iesu Zagrabiae rector, coram nobis personaliter constituti, assumptis in se oneribus et gravaminibus universorum, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, seu tangere et concernere posset, negotium quomodolibet in futurum, vivae vocis suae oraculo fassi sunt et retulerunt hunc in modum. Et primo quidem idem dominus praepositus qualiter ipse saepesepius considerasset et magno cordis sui sensu perpendisset vicinas regiones habere academias et universitates, in quibus domestica et forensis iuventus erudiretur, huius vero patriae praeclara studiosae iuventutis ingenia ignorantiae tenebris illo ex defectu obvolverentur, quod domi studendi occasione careret, pro eo autem ut in exteris regionibus philosophiae daret oneram, suficientes expensus non tam facile, praesertim qui tenuioris fortunae esset, conquirere posset, exindeque sive in statu ecclesiastico ministri ecclesiae Dei, sive in saeculari gubernatores reipublicae pauciores in altioribus, quam alias haberi possit, invenirentur eruditi. Eapropter ad promovendam Dei gloriam, eiusque sanctae ecclesiae promotionem, patriae decus et ornamentum, iuventutisque studiosae commoditatem, calcar et excitamentum, idem dominus praepositus apud reverendissimum Patrem praedictae Societatis Iesu praepositum generalem institisset, ab eodemque expetiisset, ut ex praemissis rationibus, tum etiam, quia regna haec in avita religione, (aliis vicinis regionibus diversis sectis infectis) semper constanter perstitissent, et de praefata veneranda Societate Iesu fruenda et conservanda optime mererentur, huic patriae succurrere, tresque philosophiae professores pro triplici cursu philosophico in Collegio antelatae Societatis Iesu Zagrabiae futuris semper perpetuis temporibus docendo ordinaret, offerendo pro iisdem congrua intertentionis remedia, idque, quod petiit, obtinuisset. Unde etiam memoratus praepositus anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto anterelato Patri rectori tria milia florenorum Rhenensium pro duplici cursu cum suis censibus ab anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, quo nimirum philosophia Zagrabiae primum doceri incepit, decursis, deinde duodecima die mensis Novembris, anni millesimi sexcentesimi sexagesimi sexti iam currentis, quo videlicet tertius cursus philosophiae primum inchoatus est, (prius siquidem id ob bellicos tumultus expeditionemque bellicam ad Canisam contra Turcas habitatum fieri nequiverit) mille quingentos florenos Rhenenses pro praefata triplicis cursus philosophici perpetua fundatione tradidisset manibusque praerepetiti Patris rectoris, ut ipsemet coram nobis retulit, assignasset. E converso vero idem Pater rector praelibatam summam pecuniarum pro supradeclarata domini praepositi pia intentione se nomine memorati Patris generalis ex ordinatione autem admodum reverendi Patris provincialis Michaelis Sikuten levasse et acceptasse retulisset, prout etiam levavit et acceptavit, retulitque similiter coram nobis illa cum declaratione, quod dicta Societas praemissae domini praepositi piae intentioni satisfactura esset, idque grata animi significatione et memoria, praesertim autem Zagrabiense Collegium recolet. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum die decima octava mensis Novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.

Nos igitur praememorati Patris Philippi Kausich, totiesfati Collegii Zagrabiensis rectoris precibus inclinati et ingenita propensione nostra ad benemerendum de re literalia incitati, totam hanc academiae seu studii philosophici fundationem ac erectionem ratam et gratam habentes, per Sacri quidem Romani Imperii fines de caesareae, per Hun-

gariam vero de regiae nostrae potestatis plenitudine ultro et sponte acceptamus, confirmamus, roboramus, ac ut legitimam, summeque utilem et necessariam in omnibus punctis, clausulis et articulis approbamus et admittimus, proque admissa, acceptata et confirmata futuris perpetuis semper temporibus apud omnes cuiusvis status et conditionis homines habendam esse, nostra caesarea pariter et regia aliaque, qua pollemus authoritate omni decernimus ac statuimus. Utque tum ipsi fundatori de nobis, de ecclesiasticis, de ordinibus religiosis, de literis, de pietate, deque tota patria et gente sua, per hanc academiae, seu uti praetactum est, studii philosophici erectionem optime merito, caesarei regiique nostri favoris propensio et gratia clarius elucescat, tum vero Societatis Iesu patribus Zagrabiae in erecta hac et a nobis confirmata academia degentibus, tum denique coeteris omnibus academicis studiosis clementiae nostrae gratia et favor luculentius appareat: primo quidem et ante omnia eandem academiam cum toto Collegio, patribus, professoribus, studiosisque illius contra quosvis impetitores ac violentos invasores sub specialem non tantum Maiestatis nostrae caesareae ac regiae, sed haeredum etiam nostrorum et successorum, tam per Sacri Romani Imperii fines, quam per Hungariam eique annexas et alias iuri nostro haereditari subiectas provincias, protectionem recipimus, promittentes per nos nostrosque in utroque statu officiales ac fideles ministros sedulam curam et operam ad ea omnia praestanda, quae ad eius constantem cursum ac perennem conservationem, privilegiorum immunitatem, studiorum commoditatem, ipsorumque scholarium pertinent securitatem ac indemnitatem. Quia vero religiosa quies et spirituales occupationes, nec animi distractionem, nec alia incommoda, quae iudicandi in rebus civilibus, seu criminalibus officium sequi soleat, patribus Societatis Iesu permittunt et iurisdictio huiusmodi etiam iuxta leges regni et ordinariam praxim magistratui civili seu saeculari ob graves causas minime competit, ideo iurisdictionem huiusmodi nobis, successoribusque nostris, atque iudicibus, per nos et successores nostros ad suggestionem rectoris academici nominandis ac deputandis iuxta sanctas et pias eiusdem Societatis Iesu constitutiones reservamus. Neque enim per hoc quicquam sive magistratui ordinario Zagrabiensi sive quibuscumque aliis civitatum nostrarum liberarum ordinariis iudicibus ac magistratibus derogatum iri videmus, si illis potestatem captivandi, iudicandi, vexandi, scholares praesertim academicos, in quos ipsi etiam ante erectionem academiarum nullum ius, nullamne potestatem habebant captivare, iudicare, vexareque non permittamus. Ac proinde si quos scholarium seu academicorum in flagranti facinoris deprehendi contigerit, eos magistratui academico, quam primum consignandos, mandamus et praecipimus. Ne autem huius Zagrabiae erectae academiae seu studii philosophici dignitati ac ornamento quidpiam desit, quod e plenitudine caesareae regiaeque nostrae gratiae illi, membrisque eius conferri potest, imperiali et regio ac apostolico nostro diplomate statuimus, simulque decernimus, ut haec academia Zagrabiensis, quae ex certa nostra scientia, animo bene deliberato, sanoque et industrioso accedente consilio nostro, imperialis ac regii nostri roboris firmitate est communita et stabilita omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, praeminentiis, praerogativis, facultatibus, iuribus, indultis et gratiis uti debeat, possit ac valeat, quibus coetera gymnasia, studia generalia, academiae et universitates ubivis locorum et gentium per imperium Romanum, regna et provincias, omnium principum Austriacorum utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, quomodolibet consuetudine vel de iure: supplentes etiam quoscumque defectus tam iuris quam facti, si qui forte in praemissis intervenissent, aut intervenisse dici, et allegari possent. Specialissime vero universitatum per imperii fines et provincias nostras haereditarias exectarum, ut est Coloniensis, Viennensis, Moguntina, Ingolstadiensis, Pragensis, Olomucensis, Graecensis, Tyrnaviensis et Cassoviensis, iura omnia et privilegia de caesareae, simul ac regiae nostrae potestatis plenitudine, Zagrabiensi huic academiae, conferimus, damus et donamus, pleno cum effectu; quapropter cum vigore caesareae nostrae gratiae rector eiusdem academiae, item cancellarius, necnon decani facultatum ac coeteri doctores. et professores, in aliquo gradu literario constituti ius habeant ad omnes doctoratus, licentiaturae magisterii, baccalaureatus, ac universim omnium graduum titulis et ornamentis cohonestandos, quos praevio rigoroso examine dignos his ornamentis repererint. Volumus etiam consequenter, imo decernimus, ac e caesareae simul et regiae

potestatis nostrae plenitudine statuimus et mandamus, ut omnes sic in academia hac Zagrabiensi promoti doctores, licentiati, magistri ac baccalaurei, per omnes orbis Christiani, speciatim vero Europae academias pro talibus habeantur, sintque participes ipso promotionis facto omnium illorum privilegiorum, gratiarum, immunitatum, antelationum et exemptionum, quibus coeteri in aliis academiis gaudent, utuntur et fruuntur, post adeptos tales gradus, sive iam haec privilegia consistant in actibus externis, ut sunt disputationes, professiones, examinationes, sententiarum censurae, conssesus academici, sive in aliis ornamentis, ut sunt epomides, pilei doctorales, annuli et id genus academicae reipublicae insignia; quae ipsa omnia una cum sceptro, sigillo ac titulis gradui et officio cuiusvis competentibus concessa censentur a nobis et de facto conceduntur, ante omnes alios rectori academico, cancellario eiusdem, postmodum decanis facultatum et professoribus academicis. Declaramus hic item nominative, quod testimonia studiorum, seu graduum ex hac academia Zagrabiensi legitime obtenda debeant admitti, a quibuscumque collegiis, academiis, communitatibus, capitulis et coeteris omnibus, cuiuscumque gradus et conditiones existant, tam in iudicio quam extra: et iis, qui ea obtinuerunt, omnino prodese et suffragari ad consequendos honores non solum saeculares, sed etiam ecclesiasticos, imo et canonicatus ac alia beneficia, etiam in iis capitulis ac ecclesiis, quae in suis candidatis triennale, aut plurium pauciorumne annorum in aliqua academia studium vel gradum doctoratus requirunt. Demum ad complementum coeterarum gratiarum nostrarum erga hanc novam academiam Zagrabiensem iam declaratarum et deinceps declarandarum omnino daturi sumus operam, ut academia haec nova Zagrabiensis, in praefato regno nostro Sclavoniae erecta et fundata, reliquis provintiae Austriae Societatis Iesu universitatibus, signanter Viennensi et Graecensi uniatur ac incorporetur. Denique ut nos ipsi ad ingentis boni ex nova hac academia suis temporibus ubere cornu promanaturi magnam spem, ipsam academiam una cum collegio, bonisque et proventibus, cum omnibus item officialibus, ministris ac membris singulari semper parati sumus tueri ope ac patrocinio, commodaque eius datis occasionibus promovere et augere, ita successoribus, haeredibusque nostris ac praerecensitorum regnorum nostrorum Croatiae et Sclavonaie, statibus et ordinibus ac regnicolis, tam in ecclesiastica quam saeculari dignitate, loco, gradu, necnon coeteris fidelibus nostris eandem cum omnibus dictis clausulis, gratiis, ac privilegiis defendendam, promovendam, pluribusque, ubi necessum fuerit, favoribus, gratiis ac privilegiis exornandam pro affectu, parique cordis nostri regii sensu enixe commendamus. Atque hanc praemisso modo factam benignam nostram academiae novae Zagrabiensis acceptationem, approbationem, ratificationem, confirmationem, exemptionem, decretum et voluntatem, per quoslibet, quorum videlicet quoquomodo interesset, rataha-beri observarique debere, neque uspiam ulloque modo laedi, violari, iisque, quae a nobis statuta, indulta, firmata, roborataque sunt, contraveniri volumus et inviolabiliter constituimus. Harum nostrarum manus nostrae subscriptione, sigillisque tam Bullae aureae, quo ut Romanorum imperator, quam secreti, quo ut rex Hungariae utimur, appensione munitarum vigore et testimonio literarum. Datum in castro nostro Ebersdorff, die vigesima tertia mensis Semptembris, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, regnorum nostrorum Romani duodecimo, Hungariae et reliquorum decimo quinto, Bohemiae vero anno decimo quarto.

LEOPOLDUS

Franciscus Szegedy
episcopus Vaciensis

Stephanus Orban

Anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, die tertia mensis Novembris in Generali dominorum statuum et ordinum regnorum Croatiae et Sclavoniae congregatione Suae Sacratissimae Caesareae et Regiae Maiestatis privilegialis Neoacademiae Zagrabiensis, praesentatae, publicatae et acceptatae sunt.

Lectum per me magistrum Nicolaum Pathatich de Zaiezda, protonotarium regni idem, qui manu propria
N. Pathatich de Zaiezda

U prijevodu glasi ova povelja ovako:

Mi, Leopold, po milosti Božjoj, izabran car rimski, uvijek Uzvišen, i kralj Njemačke, Ugarske, Češke, Dalmacije, Hrvatske, Slavonije, Rame, Srbije, Galicije, Vladimirije, k tome Kumanske i Bugarske; nadvojvoda Austrije, vojvoda Burgunda, Brabanta, Štajerske, Koruške, Kranjske, markgrof Moravske, vojvoda Luksemburga i Gornje i Donje Šleske, Würtemberga i Tecka, knez Švabske, grof Habsburga, Tirola, Fürtha, Kiburga i Gorice, landgrof Elzasa, markgrof Svetoga Rimskog Carstva, Burgaua iznad Anaza, i Gornje i Donje Lužice, gospodar Slovenske Markgrofovije, Portenona i Salina predajemo uspomeni i ovom poveljom objavljujemo svima, kojih se tiče.

Razmišljajući o tom, pomoću kojih se osobito podpora pobožnost i vjera kršćanska kroz toliko vijekova sve do naših dana među rodom ljudskim ne samo proširila nego i učvrstila, što više po kraljevstvima cijeloga kršćanskog svijeta, zasađujući tako duboko korjenje, podigla toliki i tako na široko svoj sjaj i moć, opažamo, da su među ostalim pomagalima božanske providnosti u prvom redu uvijek najviše pridonijeli oni, koji su pobožni, koji su revnosni u kršćanskoj vjeri i koji je vole, a pogotovo pak oni, kod kojih je kadkada običavala biti i vrhovna vlast nad svijetom, u kojoj se vjera vrlo znatno koli raširila i povećala, toli i obranila i sve do naše dobi prenijela. Jer ako prevrćemo svete knjige povijesti starih, doznajemo, da je pobožnost prema Bogu, koja proizlazi samo iz poznavanja prave vjere, uvijek cvala u vrijeme dobrih prijašnjih vladara, a naprotiv, kad se uprava država predavala u bezbožne ruke, da je ta pobožnost bila vrlo često izložena bezbrojnim progonstvima. Zbog toga, budući da vidimo, da su nekoć božanski kraljevi ugarski, naši predhodnici vrlo slavne uspomene, bili isto tako marljivi u povećavanju i podizanju vjere kao i u čuvanju, i mi hoćemo ići njihovim tragom, jer je opće poznato, da u ovom vijeku zaraženu raznim krivovjerjima časno bavljenje plemenitim znanostima najviše pridonosi, da se ta krivovjerja iščupaju, pa neka ovo i u našim kraljevstvima Hrvatske i Slavonije, koja inače čvrsto ustraju u djedovskoj vjeri, može cvjetati i posvuda donijeti plodove koliko pobožnosti toliko i obrednih spomenika. A budući da se jasno vidi, da ove znanosti, barem u ova naša vremena, nijedan drugi rod i stališ ljudski cijeloga kršćanskog svijeta, dapače i po jasnom priznanju samih neprijatelja, ne predaje većim i sigurnijim plodom, uspjehom i načinom nego redovnički oci časne Družbe Isusove, zato naš vjerni časni Nikola Dianešević, viši prepozit i kanonik Crkve zagrebačke, opat blažene Margarete od Bele, upravitelj priorata u Vrani, vrlo često razmišljajući, kako susjedne zemlje imaju akademije i sveučilišta, u kojima se uzgaja domaća i strana mladež, a kako se vrlo bistri umovi školske mladeži njegove domovine zbog pomanjkanja takovih škola valjaju u tmini neznanja, nije imao ništa važnije i hitnije u svojim željama nego da namjesti tri profesora filozofije za trostruki tečaj filozofski u rečenom Kolegiju zagrebačkom prije pohvaljene Družbe Isusove neka poučavaju za buduća vječna vremena po uredbama iste Družbe Isusove za promicanje slave Božje, širenje njegove svete crkve, diku i ures rečene domovine, korist, poticanje i bodrenje školske mladeži, i da osim toga učini jednu stalnu zakladu, kao što ih je namjestio i učinio. Stoga je vjerni naš redovnik Otac Filip Kaušić, rektor Kolegija zagrebačkog prije imenovane Družbe Isusove, koliko u ime svoje, toliko u ime ovoga kolegija, preponizno osobno molio naše Veličanstvo, da Mi ovu zakladu, pobožnu, korisnu i potrebnu za prije spomenuti tečaj filozofski — kako bi ostala što čvršća, jača i uopće trajna — ne samo kao kralj Ugarske već i kao izabrani car rimski odobrimo, potvrdimo i da same škole počastimo, uresimo i osnažimo povlasticama, nepovredivostima ostalih akademija uobičajenim po kršćanskom svijetu, osobito po našim baštinjenim i slobodnim kraljevstvima i po našem Rimskom Carstvu, i još zlatnom Bulom; povrh toga, da ove škole i Kolegij sa svim osobama i dobrima njihovim protiv ma kojih nasrtača primimo u posebno i očinsko pokroviteljstvo naše i naših nasljednika i baštinika, tako da koli sami profesori toli i učenici mogu po običaju drugih akademija uživati svoja uobičajena prava i povlastice; napokon, da milostivo i ozbiljno naredimo svim podložnicima naše vlasti, koga god stališa i stanja bili, da se oni, koji su u ovim školama svečano i zakonito promovirani na akademske časti, imaju priznavati i primiti i u ostalim aka-

demijama i sveučilištima, gradovima, kaptolima i crkvama isto tako, kao da su rečene akademske časti postigli u kojem bilo vrlo starom i vrlo slavnom sveučilištu; zadnje napokon, da hoćemo i učinimo, da se prije spomenute škole ujedine i spoje s ostalim sveučilištima zabilježene Družbe Isusove.

Zakladnica prije navedene zaklade, koju nam je gore rečeni Filip Kaušić, rektor prije spomenutoga kolegija, iznio i pokazao, ovoga je sadržaja:

Mi, Kaptol Crkve zagrebačke, predajemo uspomeni i ovim objavljujemo svima, kojih se tiče. Ovo su prečasni gospodin Nikola Dianešević, viši prepozit i kanonik Crkve zagrebačke, opat Samostana blažene Margarete od Bele i upravitelj priorata u Vrani s jedne strane, a s druge strane poštovani Juraj Habdelić, rektor Kolegija Družbe Isusove u Zagrebu, stojeći osobno pred nama, preuzevši na sebe terete i obveze sviju, kojih se doista ticalo i odnosilo, ili moglo ticati i odnositi dolje opisano djelo ma bilo kojim načinom u buduće, usmeno izjavili i na ovaj način iznijeli: i to najprije, kako je isti gospodin prepozit prečesto razmišljao i s velikim osjećajem srca svoga smišljao, da susjedne zemlje imaju akademije i sveučilišta, u kojima se uzgaja domaća i strana mladež, dočim da se vrlo bistri umovi školske mladeži ove domovine valjaju u tmini neznanja zbog pomanjkanja toga, što kod kuće ti mladići nemaju prigode školovati se, a za to pak, da se u stranim zemljama posvete filozofiji, ne mogu tako lako imati dovoljno sredstava, osobito manje imućni, te da ih se stoga među višima bilo u crkovnom stanju kao službenika Crkve Božje, bilo u svjetovnom kao upravljača države, manje nalazi izučenih nego li bi ih moglo biti. Zbog toga, da je za promicanje slave Božje i proširenje njegove svete Crkve, diku i ures domovine, korist, poticanje i bodrenje školske mladeži, isti gospodin prepozit ustrajno tražio kod prečasnog Oca generalnog starješine prije rečene Družbe Isusove i od istoga izmolio, da zbog prije navedenih razloga, a i zbog toga, što su ova kraljevstva uvijek čvrsto ustrajala u djedovskoj vjeri, dok su druge susjedne zemlje zaražene raznim sektama, i jer su vrlo zaslužna za podpomaganje i uzdržavanje prije spomenute poštovane Družbe Isusove, pomogne ovoj domovini i da namjesti tri profesora filozofije za trostruki tečaj filozofski u Kolegiju prije iznesene Družbe Isusove u Zagrebu, neka poučavaju za buduća vječna vremena, nudeći za ove odgovarajuća sredstva za uzdržavanje; i to, što je tražio, postigao je.

I zato je spomenuti prepozit godine Gospodnje tisuću šeststo šestdeset šeste prije rečenom Ocu rektoru predao tri tisuće rajnskih forinti za dvostruki tečaj sa kamatama tekućim od godine Gospodnje tisuću šeststo šestdeset druge, koje se naime godine započela najprije poučavati filozofija u Zagrebu, zatim tisuću petsto rajnskih forinti dne dvanaestog studenoga tisuću šeststo šestdeset šeste godine, t. j., ove, koje se doista godine najprije započeo treći tečaj filozofski (prije to naime nije bilo moguće zbog ratnih nemira i ratnog pohoda kod Kaniže protiv Turaka), za prije rečenu vječnu zakladu i doznačio ih na ruke prije spomenutoga Oca rektora, kako je on to sam izjavio. I obratno, isti Otac rektor izjavio je, da je prije spomenuti iznos novaca za prije naznačenu pobožnu namjenu gospodina prepozita predigao i primio u ime spomenutoga Oca generala po nalogu pak mnogopoštovanog Oca provincijala Mihovila Sikutena, kao što je doista predigao i primio, i slično je pred nama izjavio ovom izjavom: rečena će Družba izvršiti prije spomenutu pobožnu namjenu gospodina prepozita i toga će se sjećati ugodnim znanjem i uspomenom, a naročito Kolegij zagrebački.

Snagom i svjedočanstvom ove naše zakladnice dano dne osamnaestog mjeseca studenog tisuću šesto šestdeset šeste godine gospodnje.

Mi pak skloni molbama prije spomenutoga Oca Filipa Kaušića, toliko puta rečenoga rektora Kolegija zagrebačkog, i potaknuti prirođenom sklonošću našom za zasluge za književnost potvrđujući cijelu ovu zakladu i podignuće akademije i nauka filozofskih rado i dragovoljno je primamo, potvrđujemo i učvršćujemo puninom naše carske moći za granice Rimskoga Carstva, a kraljevskom moći za Ugarsku i kao zakonitu, vrlo korisnu i potrebnu prihvaćamo i primamo u svim točkama, klauzulama i poglavljima i našim carskim kao i kraljevskim i svakim drugim ugledom, što ga imamo, određujemo i odlučujemo, da se kao prihvaćena, primljena i potvrđena mora smatrati za sva buduća

vječna vremena kod svih ljudi ma koga bilo stališa i stanja. A da koli sjajnije izbije sklonost i milost naše carske i kraljevske naklonosti prema samom utemeljitelju, vrlo zaslužnu za nas, za crkveno područje, za redovništvo, za književnost, za pobožnost i cijelu domovinu i narod svoj zbog ovog podignuća akademije ili, kao što je prije rečeno, filozofskog nauka, toli da se jasnije očituje milost i naklonost naše blagosti prema ocima Družbe Isusove u Zagrebu, koji stanuju u ovoj akademiji, što smo je podigli i potvrdili, i najposlije prema svim drugim akademskim pitomcima, najprije i prije svega ovu akademiju sa cijelim kolegijem, ocima, profesorima i učenicima njezinim protiv ma kojih nasrtača i silovitih napadača primamo pod posebno pokroviteljstvo ne samo našeg carskog i kraljevskog Veličanstva nego i naših baštinika i nasljednika koli po zemljama Rimskoga Carstva toli po Ugarskoj i njoj pripojenim i ostalim provincijama podčinjenim našem baštinskom pravu, i obećajemo stalnu brigu i rad, da se po nama i našim časnim i vjernim službenicima u jednom i drugom staliśu izvrši sve ono, što se odnosi na njezin redoviti napredak i trajno obdržavanje, nepovredivost povlastica, korist nauka, sigurnost i nekažnjivost samih učenika.

Jer redovnički mir i duševna zanimanja ne dopuštaju ocima Družbe Isusove ni rastresenost duha i druge nezgodnosti, koje su obično vezane uz službu suđenja u stvarima građanskim ili krivičnim i jer ovakva jurisdikcija i po zakonima kraljevstva i po običnoj praksi zbog važnih uzroka najmanje pripada građanskom ili svjetovnom sudu, zato ovu jurisdikciju pridržavamo za sebe, i naše nasljednike i za suce, koje ćemo mi i naši nasljednici imenovati i odrediti po svetim i pobožnim pravilima Družbe Isusove. Ne vidimo, naime, da će ovim išta biti oduzeto ili redovitoj vlasti u Zagrebu ili bilo kojim drugim redovitim sucima i vlastima naših slobodnih gradova, ako njima ne dopuštamo vlast uhititi, suditi, mučiti akademske učenike, koje i prije podignuća akademije nijesu imali nikakvo pravo, nikakvu vlast uhititi, suditi i mučiti. Stoga, ako se dogodi, da se koji učenik ili akademičar zateče baš na djelu u zločinu, naređujemo i zapovijedamo, da se ima što prije predati akademskoj vlasti.

Da ne uzmanjka što dostojanstvu i sjaju ove u Zagrebu podignute akademije ili filozofskog nauka, a što se puninom naše carske i kraljevske milosti njoj i njezinim članovima može podijeliti, našom carskom, kraljevskom i apostolskom poveljom određujemo i ujedno odlučujemo, da se ova Akademija zagrebačka, koja je obskrbljena i učvršćena krepošću naše carske i kraljevske moći po našem stalnom znanju, duhu dobro smišljenom, k tome po našoj zdravoj i promišljenoj odluci, ima služiti, može i smije svim pojedinim povlasticama, nepovredivostima, izuzetnostima, počastima, prerogativima, oblastima, pravima, dozvolama, milostima, kojima se ostale gimnazije, obći nauci, akademije i sveučilišta bilo kojih mjesta i naroda po Rimskom Carstvu, kraljevstvima i provincijama svih austrijskih knezova služe, koje uživaju i kojima se vesele bilo po običaju ili po pravu; k tome nadoknađujemo kojegod manjkavosti bilo pravne bilo činjenične, ako su koje slučajno ušle u naprijed izloženom ili bi se moglo reći i navesti, da su ušle.

Puninom naše carske i ujedno kraljevske moći podjeljujemo, dajemo i darivamo ovoj Zagrebačkoj akademiji punom moći sva prava i povlastice, što ih imaju sveučilišta podignuta pogotovo po zemljama carstva i našim nasljednim provincijama, kao što su sveučilišta u Kölnu, Beču, Mainzu, Ingolstadtu, Pragu, Olomucu, Gracu, Trnavi i Košicama; radi toga, krepošću naše carske milosti rektor ove akademije, isto tako kancelar, a i dekani fakulteta i ostali doktori i profesori, koji nose koju akademsku čast, neka imaju pravo podjeljivati doktorate, licencijate, magisterijate, bakalaureate i uopće naslove svih časti svima onima, koje na temelju predhodnog strogog ispita nađu dostojnima. Dosljedno tome hoćemo, pače određujemo i puninom naše carske i ujedno kraljevske moći odlučujemo i naređujemo, da se svi u ovoj Akademiji zagrebačkoj tako promovirani doktori, licencijati, magistri i bakalaureati smatraju takvima po svim akademijama kršćanskog svijeta, a posebno Europe, i da samim činom promocije budu dionici svih onih privilegija, milosti, nepovredivosti, izuzetnosti i prednosti, kojima se ostali nakon postignutih takovih časti raduju, kojima se služe i koja uživaju, bilo da se ove povlastice sastoje u izvanjim činima, kao što su rasprave, predavanja, ispitivanja, ocjene mišljenja, aka-

demske sjednice, bilo u drugim ukrasima, kao što su: epomide, doktorske kape, prsteni i te vrsti znakovi akademske samostojnosti; sve ovo skupa sa žezlom, pečatom i naslovima, koji odgovaraju svakom stepenu i službi, smatramo podijeljeno i u istinu podjeljujemo prije svih drugih rektoru akademskom, njegovu kancelaru, iza toga dekanima fakulteta i profesorima akademskim. Isto tako ovdje poimence proglasujemo, da se svjedočbe nauka ili časti na ovoj Akademiji zagrebačkoj zakonito dobivene moraju primiti od svih kolegija, akademija, občina, kaptola i od svih ostalih koga god stepena i stanja bili koli na sudu toli vani; i da onima, koji su ih dobili, svakako koriste i služe za postignuće časti ne samo svjetovnih nego i crkovnih, dapače i za kanonikate i za ostala nadarja i u onim kaptolima i crkvama, koje za svoje kandidate traže nauke od tri godine ili od više ili manje godina u nekoj akademiji, ili doktorski stepen. Napokon, da popunimo ostale blagodati naše prema ovoj Novoj akademiji zagrebačkoj, koje su već objavljene i koje će se objaviti, u svakom pogledu ćemo nastojati, da se ova Nova akademija zagrebačka, podignuta i utemeljena u prije rečenom našem kraljevstvu Slavonije, ujedini i spoji s ostalim sveučilištima austrijske provincije Družbe Isusove, osobito sa sveučilištem u Beču i Gracu. Konačno, kao što smo mi sami uvijek pripravni posebnom pomoći i pokroviteljstvom štititi ovu akademiju skupa sa kolegijem, dobrima i prihodima, a isto tako sa svim dužnosnicima, službenicima i članovima, promicati i povećati njezinu korist u danim prigodama zbog velike nade u golemo dobro, koje će u svoje vrijeme obilatim plodom izbiti iz ove akademije, tako isto iz ljubavi i podjednako iz osjećaja kraljevskog srca našeg, vruće preporučujemo nasljednicima i baštinicima našim, stališima, redovima i građanima prije rečenih naših Kraljevstva Hrvatske i Slavonije, bilo da su u crkvenoj ili svjetovnoj časti, položaju, stepenu, te isto tako i ostalim vjernicima našim, ovu akademiju, koju treba sa svim rečenim klauzulama, milostima i povlasticama braniti, promicati i, kad bude potrebno, uresiti još većim pogodnostima, milostima i povlasticama. K tome hoćemo i nepovredivo određujemo, da se ovo naše na prije rečeni način učinjeno blagonaklono prihvaćanje, odobrenje, priznanje, potvrđenje, izuzimanje, odluka i volja Nove akademije zagrebačke mora priznati i poštovati po svima, kojih se ono na bilo koji način bude ticalo, i da se nigdje ni na koji način ne smije povrijediti, ozlijediti niti suprotstaviti onome, što smo mi postavili, dopustili, utvrdili i učvrstili.

Ova naša povelja snabdjevena je krepošću i svjedočanstvom stavljenoga podpisa naše ruke, pečatima koli zlatne Bule, kojom se služimo kao car rimski, toli tajnim, kojim se služimo kao kralj Ugarske.

Dano u našem gradu Ebersdorffu, dne trećega mjeseca rujna, godine Gospodnje tisuću šeststo šestdeset devete, dvanaeste godine našega rimskog kraljevstva, godine petnaeste kraljevstva Ugarske i ostalih, a češkoga pak godine četrnaeste.

LEOPOLD

Franjo Szegedy
nadbiskup Vacza

Stjepan Orban

Godine Gospodnje tisuću šeststo sedamdesetprve, dne trećega mjeseca studenoga u Općoj kongregaciji gospode stališa i redova Kraljevstva Hrvatske i Slavonije Njegovog Presvetog Carskog i Kraljevskog Veličanstva povelja povlaštene Nove akademije u Zagrebu je predočena, objavljena i prihvaćena.

Pročitano po meni magistru Nikoli Patačić od Zaiezde, kraljevskom protonotaru.

Isti, koji i vlastoručno.

Nikola Patačić od Zaiezde

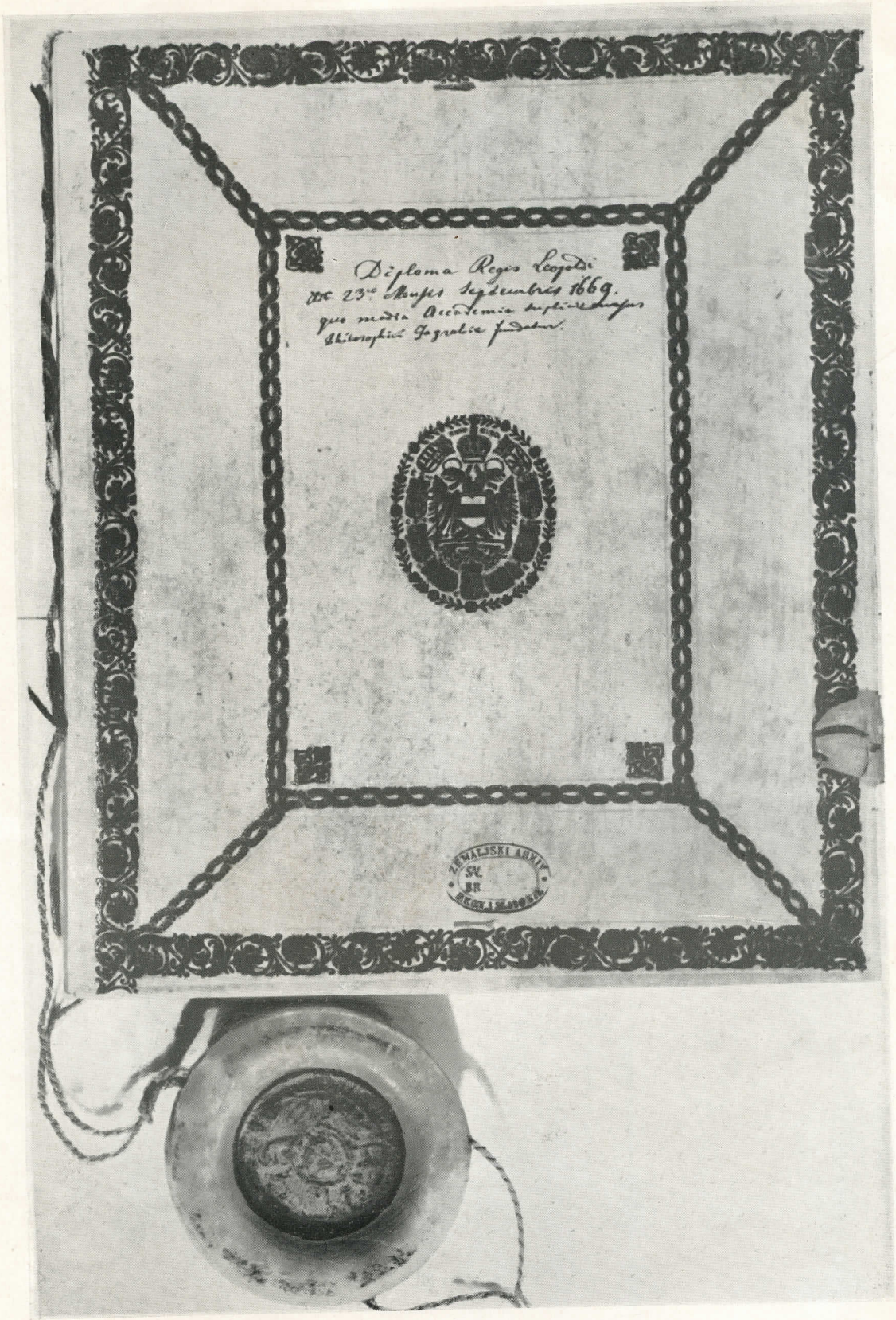

Omot povelje s pečatom

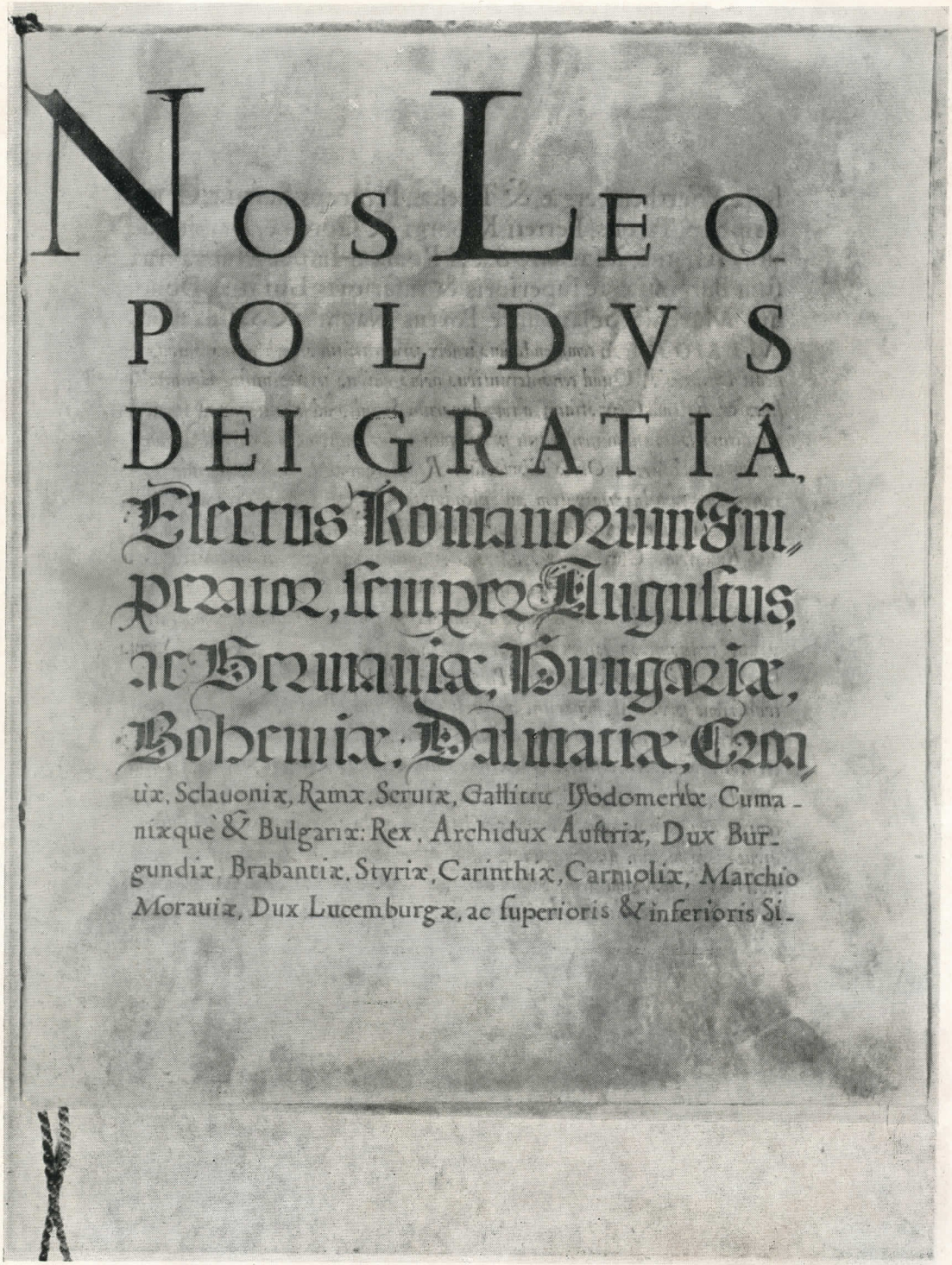
NOS LEO-
POLDVS
DEI GRATIÂ
Electus Romanorum Im-
perator, semper Augustus,
ac Germaniæ, Hungariæ,
Bohemiæ, Dalmatiæ, Cro-
tiæ, Sclauoniæ, Ramæ, Seruiæ, Galliciæ Lodomeriæ Cuma-
niæque & Bulgariæ: Rex, Archidux Austriæ, Dux Bur-
gundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio
Moraviæ, Dux Lucemburgæ, ac superioris & inferioris Si-

Prva stranica povelje

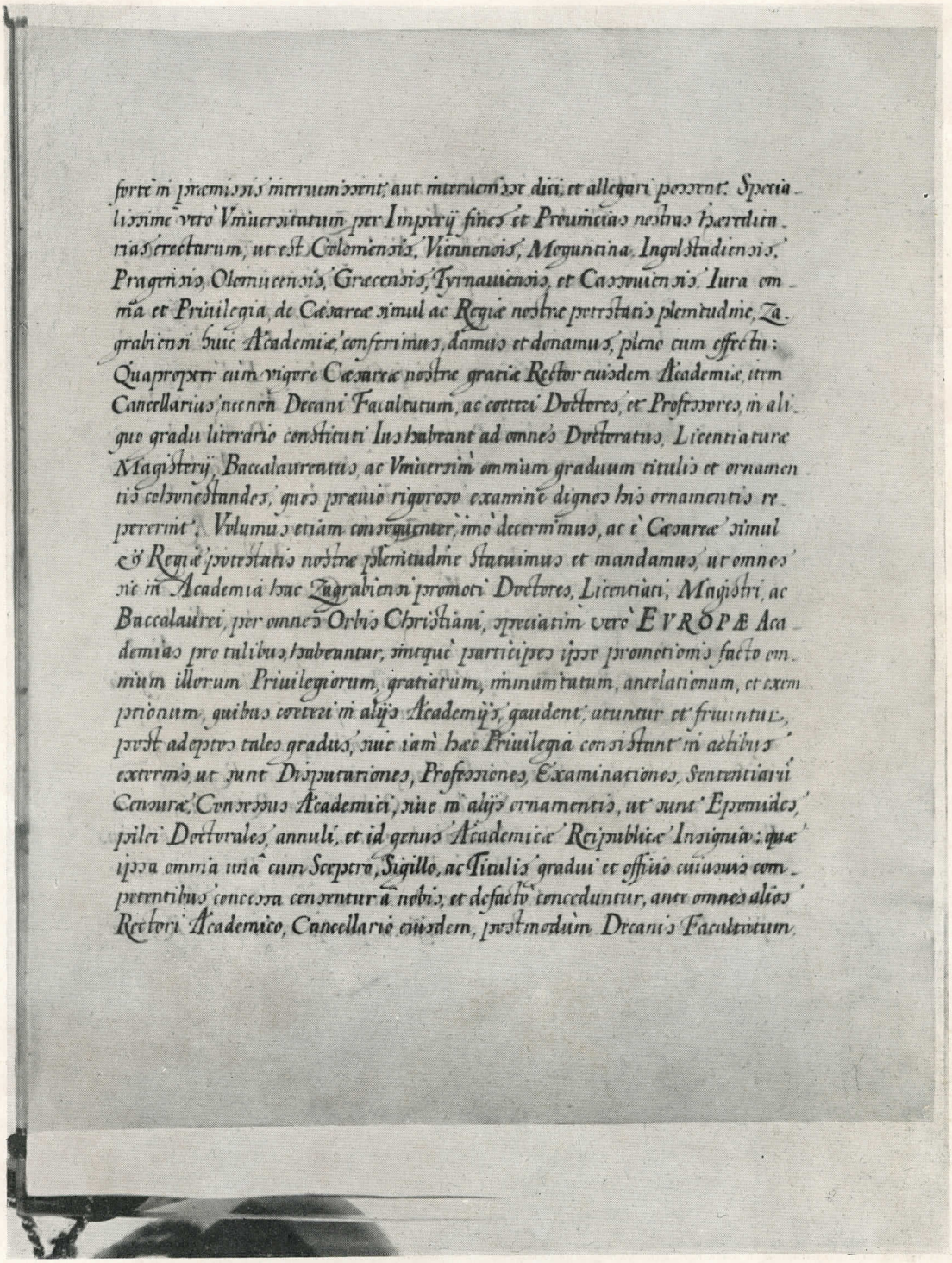

forte in præmissis interuenissent, aut interuenisse dici, et allegari possent. Specia-
lissime verò Vniuersitatum per Imperij fines et Prouincias nostras hæredita-
rias erectarum, ut est Coloniensis, Viennensis, Moguntina, Ingolstadiensis,
Pragensis, Olomucensis, Græcensis, Tyrnauiensis, et Cassouiensis. Iura om-
nia et Priuilegia, de Cæsareæ simul ac Regiæ nostræ potestatis plenitudine, Za-
grabiensi huic Academiæ, conferimus, damus et donamus, pleno cum effectu:
Quapropter cum vigore Cæsareæ nostræ gratiæ Rector eiusdem Academiæ, item
Cancellarius, necnon Decani Facultatum, ac cœteri Doctores, et Professores, in ali-
quo gradu literario constituti Ius habeant ad omnes Doctoratus, Licentiaturæ
Magisterij, Baccalaureatus, ac Vniuersim omnium graduum titulis et ornamen-
tis cohonestandos, quos præuio rigoroso examine dignos his ornamentis re-
pererint. Volumus etiam consequenter, imò decernimus, ac è Cæsareæ simul
& Regiæ potestatis nostræ plenitudine statuimus et mandamus, ut omnes
sic in Academia hac Zagrabiensi promoti Doctores, Licentiati, Magistri, ac
Baccalaurei, per omnes Orbis Christiani, speciatim verò EVROPÆ Aca-
demias pro talibus habeantur, sintque participes ipso promotionis facto om-
nium illorum Priuilegiorum, gratiarum, immunitatum, antelationum, et exem-
ptionum, quibus cœteri in alijs Academijs, gaudent, utuntur et fruuntur,
post adeptos tales gradus, siue iam hæc Priuilegia consistant in actibus
externis, ut sunt Disputationes, Professiones, Examinationes, Sententiarū
Censuræ, Consessus Academici, siue in alijs ornamentis, ut sunt Epomides,
pilei Doctorales, annuli, et id genus Academicæ Reipublicæ Insignia: quæ
ipsa omnia unâ cum Sceptro, Sigillo, ac Titulis gradui et officio cuiusuis com-
petentibus concessa censentur à nobis, et de facto conceduntur, ante omnes alios
Rectori Academico, Cancellario eiusdem, postmodum Decanis Facultatum,

Najvažnija stranica povelje, na kojoj se podjeljuju privilegije sveučilišta

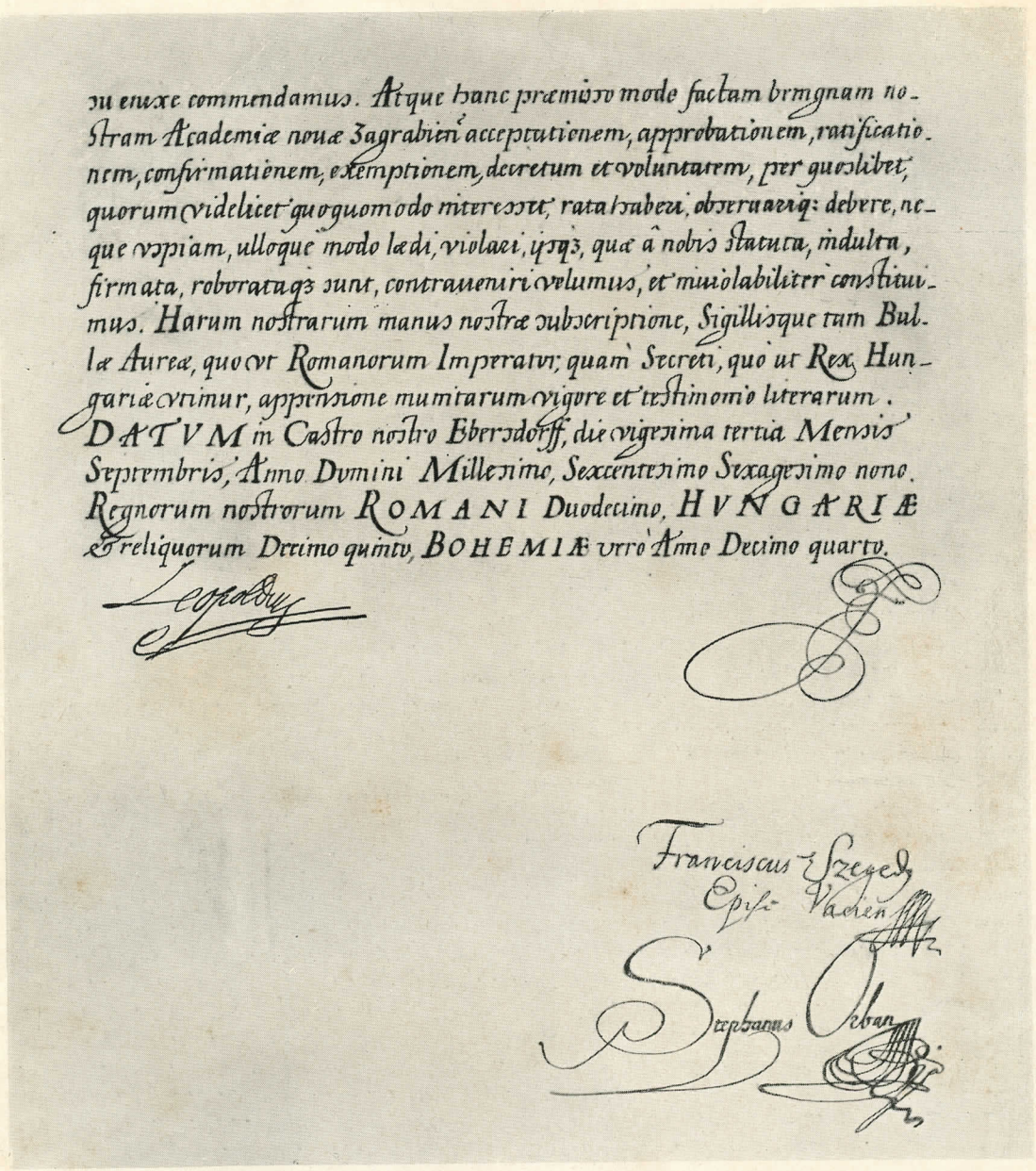

Svršetak teksta povelje s potpisom cara i doglavnikâ

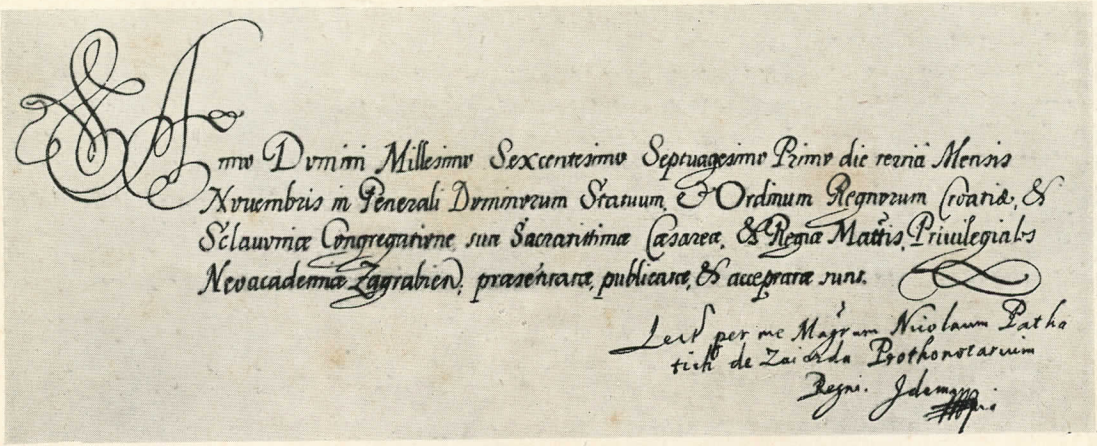

Zaključak Hrvatskog sabora, kojim prihvaća povelju